

157 — Þjer hafið, herra landshöfðingi, með brjefi 26. f. m. sent hingað brjef frá amt-
manninum í vesturumdæminu, er tekur fram, hver nauðsyn á því sje, að sjerstaklegar
ráðstafanir verði gjörðar, til að afstýra hallæri því, er sakir vorharðinda og skepnufellis,
er af þeim leiddi, vofi yfir fólkinu í ýmsum sýslum landsins á komanda vetri, og liggja
þegar fyrir skýrslur um þetta efni úr Dalasýslu og Snæfellsness- og Hnappadalssýslu;
hafið þjer, herra landshöfðingi, látið í ljósi í brjefi yðar, að nauðsyn bæri til að veita
sýslufjelögum þeim, er hlut eiga að máli, styrk úr viðlagasjóði eða landssjóði.

Það er nú hvorttveggja, að þjer þykizt eigi heimild til hafa að veita slíka hjálp
á annan hátt, en sem lán, er 4% greiðist af í vöxtu og endurgoldin skuli í síðasta lagi
að 10 árum liðnum, en það þykir fyrirsjáanlegt, að þörf muni gjörast stærri lána, en
sýslufjelögin sjeu fær um að endurgjalda og ávaxta á þennan hátt, enda hefir og amt-
maður ráð fyrir því gjört, að fjárveitingavald landsins myndi veita ýmsum sýslufjelögum
styrk á annan hátt, en með láni úr viðlagasjóði eða landssjóði með venjulegri ávöxtun og
afborgun; hafið þjer því lagt það til, að yður mætti veitast sjerstök heimild til, að veita
einstökum sýslufjelögum að láni þá upphæð, sem sýslunefndirnar að fengnum skýrslum
hreppsnefndanna og samþykki amtsráðsins álíta óhjákvæmilega nauðsynlega til að af-
stýra hungursvoða í hverri sýslu um sig, og að þjer megið ákveða þá ávöxtunar- og
endurgreiðslu-skilmála fyrir lánnum þessum, sem sveitarstjórnarvöld þau, er í hlut eiga,
álíta sýslufjelögin fær um að halda.

Af þessu tilefni lætur ráðgjafinn eigi hjá liða að tjá yður þjónustusamlega til
þóknanlegrar leiðbeiningar, að hann fellst á tillögu yðar, þá er að ofan er skráð, svo að
þá er lán þessi verða veitt, verði fyrirvari um það hafið, að fullnaðar-ákvörðun verði
þá fyrst gjörð um ávöxtunar- og endurgreiðslu-skilyrðin, er færi hefir á gefizt að semja
við alþingi það, er næsta ár á saman að koma.

158 — Brjef landshöfðingja til sýslumannsins í Barðastrandarsýslu um verzlunar-
skýrslur. — Útaf fyrirspurn yðar, herra sýslumaður, frá 19. þ. m. vil eg tjá yður að öll
skip sem koma á einhvern verzlunarstað og fara frá honum eiga að ritast á skýrsluna,
um komin og farin skip, og verður við þau skip, er engar vörur hafa meðferðis, að gjöra
athugasemd um það.

159 — Brjef landshöfðingja til amtmannsins yfir suður- og vesturumdæminu um að
afstýra yfirvofandi hallæri. — Í gærðag hafið þjer, herra amtmaður, brjeflega skýrt
mjer frá gjörðum amtráðsins í vesturamtinu á amtráðsfundi 18.—20. þ. m. að því er snertir
ráðstafanir þær, er um var rætt í brjefi mínu 26. f. m., til að afstýra hallæri í hin-
um ýmsu sýslum amtsins; hafið þjer þar með sent mjer öll skjöl málsins, þar á meðal
eptirrit eptir gjörðabók sýslunefndar Snæfellsness- og Hnappadalssýslu af fundarhaldi 15.
—16. þ. m., brjef til amtsráðsins dags. 18. þ. m. frá þingmönnum Snæfellsness- og
Hnappadals, Dala- og Barðastrandar-sýslna og eptirrit af brjefi yðar, herra amtmaður, dags.
20. þ. m. til sýslumannsins í Snæfellsness- og Hnappadalssýslu um skyldu þá, er hvílir
á sýslunefnd þeirri, er í hlut á, samkv. tilsk. 4. maí 1872 til að gjöra nauðsynlega ráð-
stöfun til, að afstýra yfirvofandi hallæri. Þjer hafið jafnframt, herra amtmaður, álitid
það óskilegt, að það verði nú þegar brýnt fyrir sýslunefnd Snæfellsness- og Hnappadals-
sýslu — eptir fyrirskipun minni — að engra gjafa tjái að vænta sýslunni til handa úr

landssjóði, svo að upprætt verði með öllu hjá nefndinni sú ranga skoðun, að slíkt standi í stjórnarinnar valdi.

159
26. júl.

Útaf þessu skal jeg nú skora á yður, herra amtmaður, að kunngjöra sýslunefnd Snæfellsness- og Hnappadalssýslu það, er hjer segir:

Samkvæmt 24. gr. stjórnarskrárinnar má ekkert gjald greiða af hendi úr landssjóði, nema heimild sje til þess í fjárlögum eða fjáraukalögum, en af þessari ákvörðun leiðir beint, að stjórnin hefir enga heimild til, að veita neina gjöf úr landssjóði, til að afstýra hallæri, án samþykkis fjárveitingar-valdsins. Þar sem jeg því í brjefi mínu 26. f. m. hefi látið í ljósi, að landsstjórnin væri fús á með láni úr viðlagasjóði að veita alla þá hjálp, er í valdi hennar stæði, til að koma í veg fyrir hallæri í ýmsum landshlutum, og þar sem jeg þar að auki, um leið og jeg tók fram reglur þær, er jeg áleit mjer skylt að fylgja við þessleiðis lán af viðlagasjóði, bætti því við, að jeg hefði lagt það til við ráðgjafann, «að sakir hallærisháska þess, er vofir yfir ýmsum hlutum landsins á komanda vetri, verði sjerstaklegar ráðstafanir gjörðar um hjálp þá, sem nauðsyn verði álitid að veita sýslufjelögum úr landssjóði,» — þá verður þetta á engan hátt svo skilið, eins og sýslunefndin þó virðist að hafa tekið það, sem jeg hefði lagt það til við ráðgjafann, að veita hjálp, er stríðir á móti fyrirmælum stjórnarskrárinnar, eða sem þess væri að vænta, að ráðgjafinn mundi veita nokkra slika hjálp. Jeg lagði það til við ráðgjafann, að við lánveitingar af viðlagasjóði til sýslunefndanna, til að afstýra hallæri í vetur komanda, yrði leyft að víkja frá þeim reglum, sem annars er fylgt um þessleiðis lán, einkum að því er snertir endurgreiðslu- og vaxtagreiðslu- kjörin; og undir eins og jeg fæ úrskurð ráðgjafans um þetta, skal jeg gefa yður, herra amtmaður, nauðsynlega vitneskju um það. — Enda þótt nú stjórnin geti ekki lengra gengið í þessu máli samkvæmt stjórnarskránni, er þó engan veginn loku fyrir það skotið, að fjárveitingarvald landsins geti síðar í fjáraukalögum fyrir árið 1882 veitt linun nokkra á vaxtagreiðslu og endurborgun umræddra lána.

En með því að það samkvæmt 39. gr. 9. tölul. í tilsk. 4. maí 1872 er skylda sýslunefndarinnar að gjöra ráðstafanir til að afstýra hallæri í sýslunni, og með því að enginn efi leikur á, að þetta má gjöra á þann hátt, er amtsráðið samkvæmt brjefi mínu frá 26. f. m. hefir bent á, og með því loks að þetta er sá eini vegur, er nú sem stendur er fær, til að koma í veg fyrir hallæri það, er menn þykjast fyrir sjá í Snæfellsness- og Hnappadalssýslu, þá gjörir sýslunefndin sig, ef lýsing hennar á ástandinu í sýslunni er rjett, seka í vanrækt á skyldu sinni með því, að skorast undan að fylgja þessum vegi, og sækja í þess stað til stjórnarinnar um gefins fjárstyrk af landssjóði, sem sýslunefndin hlýtur að geta sjeð, að stjórnin getur eigi veitt samkvæmt stjórnarskránni, og heyrir sú skylduvarrækt hennar undir ákvörðunina í 52. gr. 1. í tilsk. 4. maí 1872, og verður það amtsráðsins hlutverk að koma ábyrgð fyrir þetta fram á hendur sýslunefndinni eða hinum einstöku sýslunefndarmönnum.

— Brjef landshöfðingja til amtmaunsins yfir norður- og austurumdæminu um byggingu 2 þjóðjarða. — Samkvæmt tillögum yðar, herra amtmaður, í þóknanlegu brjefi frá 12. þ. m., fellst jeg á.

160
26. júl.

- 1, að jörð Munkapverárklausturs Grashóll í Þingeyjarsýslu verði byggð húsalaus hinum núverandi ábúanda hennar fyrir 50 álna landsskuld; og
- 2, að jörð Möðruvallaklausturs Björg verði byggð hinum núverandi ábúanda á Möðru-